

Таблиця 2

Структура	Дисципліна
Дитячий садок	Навколишній світ
Початкова школа	Навколишній світ з основами екологічних знань
5-7 класи	Основи екології з елементами географічних знань
8-10 класи	Географія з основами екологічних знань

Висновок. Теперішні учні - це майбутні високоосвічені громадяни, які мають бути здатні зрозуміти проблеми, що породжуються екоситуацією на початку XXI століття, а головне - вміти вирішувати їх. Головою метою екологічної роботи в системі природничої освіти ОВК «Лісова казка» - гімназія «Апогей» є виховання екологічно культурної особистості. В результаті багаторічної навчальної та виховної роботи сформовано певні шляхи досягнення зазначеної мети - розроблено та впроваджено безперервну та ефективну систему екологічного навчання та виховання.

Список використаних джерел

1. Концепція екологічної освіти України [Електронний ресурс] із сайту Міністерства освіти і науки України 12:15 20.04.2010 Режим доступу <http://www.osvita.irDin.comA/iddil/v5Zd33.htm>
2. Гезей О.М., Холодова Н.О. Екологічне виховання молодших школярів за освітньою програмою „Довкілля” [Електронний ресурс] Блог Початкова школа Режим доступу http://pochshkola.blogspot.com/2010/02/blog-post_08.html
3. Выготский Л.С. Педагогическая психология. - М., 1991. - С.389.
4. Миркин, Б.М. Полевые игры по экологии. /Б.М. Миркин, Л. Г. Наумова - М.: Устойчивый мир. - 2000. - С. 138.

УДК 378.147.111: 33.001.26

Л.Л. БОРИСЕНКО

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВНЗ

Анотація. У статті розглянуто сутність та психолого-педагогічні чинники оптимізації навчальної діяльності студентів - майбутніх економістів в контексті інноваційного розвитку ВНЗ.

Ключові слова: професійна підготовка, навчальна діяльність, оптимізація, педагогічні умови, цикл психолого-педагогічних дисциплін.

Аннотация. В статье рассмотрены сущность и психолого-педагогические факторы оптимизации учебной деятельности студентов - будущих экономистов в контексте инновационного развития ВУЗов.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, учебная деятельность, педагогические условия, цикл психолого-педагогических дисциплин.

Annotation. The article is devoted to the problem of optimisation of learning activity of future economists in the context of innovative development of higher education establishments. Attention is paid to psychological and pedagogical aspects.

Keywords: professional preparation, educational and cognitive activity, optimization, teaching conditions, the cycle of psychological and educational disciplines.

Соціально-економічний розвиток України на початку XXI століття, процеси глобалізації та інтеграції суспільства актуалізують підготовку фахівців економічного профілю, адже вони мають швидко реагувати на зміни економічної ситуації, приймати оптимальні рішення, віднаходити потрібну інформацію, постійно вдосконалювати свій професійний рівень. Важливим завданням професійної підготовки

майбутніх економістів є підготовка конкурентноспроможних і висококваліфікованих фахівців, здатних до самоуправління, самовдосконалення та самоосвіти. На реалізацію окресленого завдання спрямована навчально-пізнавальна діяльність студентів. Ці обставини підвищують актуальність проблеми оптимізації навчальної діяльності студентів, що передбачає використання комплексу педагогічних та організаційно-психологічних заходів з метою вдосконалення навчальної праці студентів.

Зазначимо, що ефективно побудований навчально-виховний процес не тільки підвищує продуктивність навчально-пізнавальної діяльності студентів, але й слугує основою формування у кожної особистості необхідних якостей та вмінь для майбутньої професії, створює атмосферу задоволення учінням, що об'єктивно оптимізує весь процес навчання [6]. Теорія і методика оптимізації процесу навчання націлюють вивчати його в різних аспектах, потребують враховувати в комплексі всі об'єктивні та суб'єктивні фактори, відзначати динаміку позитивних змін у поведінці суб'єктів навчально-пізнавальної діяльності. Проблемі оптимізації навчально-виховного процесу та окремих його компонентів присвячено наукові праці Ю. Бабанського, А. Алексюка, С. Архангельського, В. Беспалька, А. Верхоли, С. Гримблата, О. Демінського, Н. Євтихієвої, З. Єсаревої, В. Загвязинського, Т. Ільїної, В. Кан-Калика, К. Кусько, В. Лозової, Е.Лузік, О. Матюшкіна, К. Метешкіна, В. Онищенко, М. Поташніка, М. Піскунова, Г. Щукіної, М. Черпінського, М. Скаткіна, С. Скидана, І. Сосіна, Н. Талізїної, А. Тащева, А. Хуторського, В. Якуніна [1; 2; 3; 4; 6; 7; 9].

Теоретико-методологічну основу дослідження проблеми оптимізації навчальної діяльності студентів становлять: положення теорії і методики вищої професійної освіти та управління навчально-виховним процесом, окреслені ученими В. Андрущенко, В. Луговим, С. Гончаренко, В. Кременем, П.Лузаном, Н. Коломійським; теорії діяльності та розвитку особистості (О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Б. Ананьєв, А. Бандура, Г. Костюк); педагогіки вищої школи (А. Алексюк, М. Євтух, В. Бондар, С. Архангельський, М. Левшин, О. Дубасенюк, З. Курлянд, Л. Подоляк); теорії та методики навчання (О. Аксьонова, І. Дичківська, В. Дьяченко, В. Зайчук, М. Ярмаченко); особистісно-орієнтованого навчання (Г. Балл, І. Бех, В. Давидов, М. Євтух, О. Леонтьєв, М. Касьяненко); педагогічної психології (Н. -Басова, П. Гальперін, В. Якунін).

Наявність значної кількості наукових праць, однак, не дала змогу всебічно розкрити проблему оптимізації навчальної діяльності студентів у теоретичному та методичному аспектах. Нині існують лише окремі технологічно зорієнтовані рекомендації, які сприяють оптимізації учіння студентів: як раціонально організовувати власну діяльність (С. Архангельський); як ефективно навчатися в університеті (К. Бакнол); як здійснювати самоуправління самостійною роботою (Ю. Комар, Л.Журавська, Г. Романова); з наукової організації навчальної праці студентів (В. Оніщенко, М. Піскунов). Виконання поставлених сьогодні перед вищою школою завдань з підвищення якості професійної підготовки вимагає переосмислення ідеї оптимізації учіння студентів. По-перше, впровадження інноваційної системи організації навчання потребує нових підходів, нових методів і форм процесу оптимізації учіння студентів; по-друге, підвищення якості професійної підготовки майбутніх економістів пов'язане з потребою подолання суперечностей: між об'єктивними вимогами вищого навчального закладу до навчальної праці студентів і їхнім суб'єктивним досвідом та здатністю відображати ці вимоги; між зростанням інтенсивності навчальної праці студентів та їхніми вміннями використовувати ефективні способи здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

Враховуючи плідні науково-практичні дослідження проблеми оптимізації процесу навчання, слід зазначити, що вона розглядається в основному з точки зору управління навчанням, вибору оптимального варіанту управління та оптимальних дидактичних засобів. На жаль, недостатня увага приділялась оптимізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, що створювало умови стихійного формування деструктивних способів реалізації учіння. Отже, метою даної статті є визначення сутності та напрямків оптимізації навчальної діяльності студентів - майбутніх економістів в умовах інноваційного розвитку ВНЗ.

Оптимізація учіння передбачає: мінімізацію негативного впливу деяких чинників зовнішнього освітнього середовища і тих індивідуально-психологічних властивостей, які негативно впливають на способи дій, продуктивність та результативність навчально-пізнавальної діяльності, а також максимальне використання потенційних можливостей студентів. Важливим завданням є уточнення сутності поняття «оптимізація» учіння, яке відображує не лише особливості підвищення ефективності та вдосконалення навчальної праці, але й вносить нові елементи у традиційну педагогічну систему з професійної підготовки майбутніх фахівців. Наше дослідження знаходить своє відображення в основних положеннях теорії оптимізації навчального процесу Ю. Бабанського. Учений оптимізацією називає науково обґрунтований вибір і здійснення найкращого для даних умов варіанту навчання з точки зору успішності вирішення його завдань і раціональності витрат часу учнів та вчителів [1]. Запропонований ним показник оптимальності (від лат. *optimus* - найкращий) стосується якісних параметрів способу отримання результату навчання.

Як вказує О. Лібін, оптимальність - це можливість досягнення суб'єктом діяльності максимального результату у конкретних умовах при мінімальних енергетичних та часових витратах. Оптимальність зі знаком (+) означає адекватну вартість витрат (фізичних, психологічних, матеріальних, часових) по відношенню до отриманих результатів учіння. Оптимальність зі знаком (-) означає хаотичність, тобто, вартість витрат не впорядкована і не відповідає значущості досягнутої мети. Оптимальна взаємодія з середовищем передбачає збереження стійкого функціонального компенсаторного стану студента [5].

В. Якунін трактує оптимальність як співвідношення результатів та витрат. За його визначенням, співвідношення кінцевих або проміжних психологічних результатів навчання з витратами різного роду: часовими, матеріальними, фінансовими, організаційними, фізичними, психічними та іншими, - дає похідний від ефективності показник - оптимальність навчання, який свідчить не стільки про рівень досягнення цілей, скільки про трудомісткість і економічність обраних способів навчання [9]. Звідси випливає, що показник «оптимальність» процесу навчання тісно пов'язаний з поняттям ефективності, результативності цього ж процесу. Доцільно розмежувати такі поняття, як ефективність, результативність навчання. Термін «ефективність» походить від слова «ефект»: ефективний (з лат. *effectivus*) - той, що досягає певного ефекту, потрібного результату. Спираючись на дослідження Г. Щукіної, ефективність навчальної діяльності пов'язана з результативністю та продуктивністю [8]. З її погляду, під ефективністю навчання треба розуміти єдність процесу та результату навчання, а не лише його кінцевий результат. Саме у процесі навчання закладаються можливості його ефективності. Стосовно якості навчання широко застосовуються такі поняття, як продуктивність, інтенсифікація, раціоналізація, модернізація, оптимізація. Як зазначає В. Якунін, результативність, ефективність та продуктивність характеризують кінцеві резуль-

тати навчання; раціоналізація, модернізація, інтенсифікація та оптимізація спрямовані на вдосконалення процесу навчання [9]. Під раціоналізацією науковці розуміють поліпшення структури процесу навчання, під модернізацією — оновлення змісту, форм та методів, приведення їх у відповідність до сучасних вимог, а під інтенсифікацією - збільшення інтенсивності, напруженості (Н. Басова, М. Поташнік). Оптимізація навчання, на думку Н. Басової, М. Поташніка, якісно відрізняється від розглянутих вище явищ. Учені пропонують критерії, що суттєво відрізняють оптимізацію навчання від близьких до неї явищ: 1) досягнення максимально можливих для конкретних умов результатів; 2) виконання нормативів часу, відсутність перевантажень; 3) максимальна відповідність результатів поставленим цілям. Таке розуміння понять «якість навчання», «ефективність», «результативність», «продуктивність» надає можливість остаточно визначити, що оптимізація - це шлях підвищення ефективності, продуктивності, результативності і якості навчально-пізнавальної діяльності студентів у конкретних умовах (Л.Б.). Ю. Бабанський суть принципу оптимізації навчально-виховного процесу вбачає в тому, щоб із можливих варіантів навчального процесу вибрати такі, які підвищуватимуть його ефективність, враховуючи його основні компоненти, групи педагогічних умов і динаміку цього процесу при раціональних витратах зусиль учнів та викладачів. Як зазначав вчений, оптимізація процесу навчання передбачає наукову організацію діяльності викладачів та учнів [1]. Причому, наукова організація навчання спрямована не просто на підвищення його ефективності, але й на досягнення оптимальних, тобто, найкращих для конкретних умов результатів. Ідеї оптимізації навчально-виховного процесу були втілені в теорії оптимального управління в педагогіці В. Беспальком, Т. Ільїною, Н. Тализіною, К. Метешкіним [2; 7; 8]. Питаннями оптимізації через удосконалення змісту навчання, програм, підручників, технічних засобів, а також приведення змісту у відповідність до потреб сучасного суспільства і можливостей учнів та студентів ґрунтовно займалися Ю. Бабанський [1], А. Верхола [3], І. Лернер, А. Хуторський, К. Кусько, Н. Євтихієва [7]. Значення принципу оптимальності було підкреслено у працях із наукової організації праці (НОП) Н. Черпінського, С. Скидана, А. Архангельського, В. Онищенко, М. Піскунова. На думку Т. Ільїної, оптимізацією навчання є ступінь відповідності організаційної системи процесу навчання тим цілям, для досягнення яких вона створена [7]. Ученими В. Загвязинським, В. Кан-Каликом, К. Гомоюновим оптимізація навчання розглядається як пошук найбільш ефективних форм та методів педагогічної діяльності, неухильного педагогічного експериментування та творчого пошуку [7]. Польський учений Чеслав Купісевич пропонує з метою оптимізації навчальної діяльності учнів і студентів рівномірно розподіляти навчальний матеріал із застосуванням найбільш ефективних засобів, способів прийомів засвоєння. Є. Климов вважає, що становлення професіонала є процесом формування та оптимізації функціонування його як суб'єкта діяльності у будь-якій сфері діяльності (у професійній сфері, спорті, навчанні). Р. Нізамов, З. Єсарева вважають, що оптимізація навчальної діяльності пов'язана з її активізацією: шляхом удосконалення змісту, форм, методів, способів і засобів навчання з метою збудження інтересу, піднесення активності, творчості, емоцій, самостійності студентів у засвоєнні знань; формуванням умінь та навичок, застосуванням їх на практиці. Автори доводять, що шляхом активізації навчальної діяльності учнів чи студентів можна досягти її оптимізації та підтримувати її на цьому рівні.

Проблему оптимізації вищої школи учені С. Гримблат, І. Сосін пропонують розглядати під кутом зору освітнього менеджменту: трансформації, моніторингу і

саморегуляції особистісних властивостей керівників та їх стилів управління. Основними напрямками оптимізації учені визначають: поліпшення психологічного клімату в колективі, застосування принципів ендоекології, валеопсихології [4].

С. Архангельський розглядає оптимізацію як фактор, що визначає зміст і коло завдань наукової організації навчального процесу, тобто він тлумачить оптимізацію не як самостійний процес, а лише як якісну характеристику кінцевих результатів вирішення трьох взаємозалежних проблем: побудови оптимальної системи на основі всіх її елементів; встановлення оптимальних шляхів її функціонування і розвитку; вибір оптимальних способів її оцінки, регулювання і керування.

А. Матюшкін розглядає оптимізацію процесу навчання як добір умов, що забезпечують найбільш повне і швидке вирішення пізнавальних завдань суб'єктами навчання. Такий підхід дозволяє вважати запропоновані заходи як окремі компоненти оптимізації процесу навчання.

У вищезазначених підходах науковці пов'язують оптимізацію з управлінським аспектом процесу навчання, тобто вибором оптимального підходу щодо здійснення навчально-виховного процесу у всіх його функціях. Розходження виявляються щодо вибору об'єктів оптимізації: або цілісного процесу навчання, або методів навчання, або наукової оптимізації праці учнів та педагогів.

Не зважаючи на розмаїття поглядів учених щодо процесу оптимізації, результатом її передбачаються позитивні зміни у діяльності учнів та педагогів. Як підкреслює Ю. Бабанський, ці зміни неможливі без внутрішніх, власних зусиль суб'єктів, без їх внутрішнього саморуху у процесі оптимізації навчання. Тому необхідно у цьому процесі прагнути не тільки до оптимального управління навчанням, але й до оптимального самоуправління; бажано знайти оптимальне співвідношення управління та самоуправління. Оптимальний, за Ю. Бабанським, - не найкращий, не ідеальний навчальний процес; оптимальний - це найкращий варіант для конкретних умов та реальних можливостей учнів та вчителів процес навчання [1].

Цей висновок слугує основою для нашого дослідження: оптимізації навчальної діяльності можна досягти зусиллями студентів (самоуправлінський аспект) за допомогою впливу комплексу педагогічних засобів (управлінський аспект).

Самоуправлінський аспект оптимізації навчальної діяльності передбачає формування у кожної особистості необхідних якостей та вмінь для майбутньої професії економіста. Серед якостей майбутнього економіста, які забезпечують успіх у професійній діяльності, дослідники В. Лозниця, В. Стрельников виділяють такі особливості особистості: *психологічні* - наполегливість, ділова хватка; зосередженість, акуратність і пунктуальність; уміння доводити справи до кінця; чесність і порядність; організованість і відповідальність; емоційно-психічна стійкість; контактність (комунікабельність); упевненість у собі; самостійність; готовність до ризику; прагнення до успіху; самодостатність особистості; здатність протягом тривалого часу зосереджуватися на одному предметі і швидко переходити з одного виду діяльності на інший; високий рівень розвитку пам'яті; здатність працювати в умовах дефіциту часу й інформації; здатність тривалий час займатися одноманітним видом діяльності (схильність до роботи з документами, текстами і цифрами); швидка пристосовуваність до нових умов; *інтелектуальні* - прагнення до постійного самовдосконалення; схильність до сприйняття нових ідей і досягнень, здатність відрізняти їх від ілюзорних; панорамність мислення (системність, широта, комплексність) і професійна предметність (знання деталей і тонкощів професії економіста); мистецтво швидко опрацюовувати, ранжувати і на

цій основі приймати рішення; здатність до самоаналізу; вміння розуміти, приймати і використовувати для справи думки, протилежні власній; *соціальні* - уміння враховувати наслідки рішень; уміння попереджувати і розв'язувати конфлікти; уміння встановлювати і підтримувати стосунки з людьми; тактовність і ввічливість. Щодо якостей студентів, які заважали оволодінню професією і шкодили успішній діяльності в сфері економіки, дослідники визначили такі: низька здатність до самоуправління та самоорганізації; відсутність прагнення до успіху; швидка втомлюваність; неухважність; недбалість, імпульсивність, емоційна нестійкість. Отже, для студентів-економістів у процесі навчання відкриваються можливості самовдосконалення своєї особистості, оптимального розвитку інтелектуальних і фізичних сил. Але нерідко, як вказує В. Чудновський, виявляються розбіжності між цими можливостями і їх дійсною реалізацією. Він зазначає, що студентський вік - це період активного пошуку оптимального сенсу життя та вибору професії. За даними досліджень ученого значна кількість студентів обирає професію без «сенсової орієнтації», маючи низькі рівні професійної спрямованості. Такі студенти навчаються у вищих закладах освіти без стійкого інтересу як до предметів, так і до самої навчальної діяльності. Управлінський аспект оптимізації учіння передбачає впровадження у навчальний процес ВНЗ комплексу психолого-педагогічних умов, які б сприяли вдосконаленню та підвищенню ефективності навчальної праці студентів. У процесі дослідження нами виявлено такі педагогічні умови:

1. Поєднання інноваційних та традиційних технологій навчання у навчальному процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу Доцільність поєднання інноваційних та традиційних технологій навчання, як педагогічної умови оптимізації учіння, ми пояснюємо тим, що сама оптимізація передбачає не тільки корекцію, вдосконалення навчальних умінь студентів, але й активізацію їхніх потенційних можливостей, які виявляються в зоні їх найближчого розвитку. Для активізації потенційних можливостей студентів ми використовуємо інноваційні технології навчання, які спрямовані на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі, розвитку здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми. Це такі форми і методи: інтерактивні та проблемні лекції, методи дискусії, аналіз конкретних ситуацій, технології ігрового навчання, технології розвитку критичного мислення, проектне навчання, технології розвитку креативності, мультимедійні технології. Але враховуючи рівні актуального розвитку студентів за Л.С. Виготським, ми використовуємо традиційні технології навчання, які забезпечують переважно репродуктивну діяльність студентів, формування виконавських здібностей, розвиток уваги і пам'яті. Це: інформаційно-презентативні та алгоритмічно-дійові методи та форми навчання. В реальному навчальному процесі, під час вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу ми наповнюємо традиційну лекцію проблемними питаннями, у проведенні практичного заняття використовуємо методи «малих груп», сюжетно-рольові ігри. І так поступово, крок за кроком, у процесі спільної діяльності студенти відпрацьовують раціональні способи учіння, які вже завтра переходять у рівень їх актуального розвитку.

2. Застосування ергономічного підходу до організації та проведення навчального процесу у вищих економічних навчальних закладах. Застосування даного підходу у процесі навчання сприятиме підвищенню ефективності діяльності студентів; збереженню високого рівня працездатності і створенню передумов для самозабезпечення розвитку кожної особистості; використанню власних переваг та включенню компенсаційних механізмів для подолання негативного впливу тих

індивідуально-психологічних властивостей, які зумовлюють нераціональні способи навчально-пізнавальної діяльності. Термін «ергономіка» має грецьке походження: (*ergon* - робота і *nomos* - закон) був прийнятий в Англії у 1949 році. Предметом дослідження ергономіки є людина як суб'єкт праці, пізнання, спілкування. Необхідність виникнення та розвитку ергономіки як галузі науки пов'язана, перш за все, із впровадженням нової техніки та технологій, які створюють зовнішні умови діяльності. Як вказує Є. Климов, суб'єкт діяльності повинен постійно пристосовуватись до змінних умов праці, узгоджувати свої індивідуально-психологічні особливості та відображати об'єктивні вимоги діяльності. Тому ергономіка безпосередньо пов'язана з психологією, а також з педагогікою. Необхідно зазначити актуальність ергономічного підходу до оптимізації учіння студентів. Це пояснюється сучасним етапом розвитку людства - переходом до інформаційного суспільства. Якщо для індустріального суспільства основним продуктом були товари, машини, то в інформаційному суспільстві основним продуктом стає інформація, інформаційні технології. Суб'єкт діяльності перевертається з отримувача інформації у творчу особистість, яка повинна постійно взаємодіяти з інформаційним простором. Для навчальної діяльності така взаємодія відбувається в освітньому середовищі. Взаємодія людини з технікою трансформується в систему «людина - людина». Усі ці зміни стосуються і навчального процесу ВНЗ, який постійно збагачується інноваційними технологіями навчання. Суб'єктам навчальної діяльності, як викладачам, так і студентам, необхідно постійно пристосовуватись до нових вимог в освітньому середовищі в системі «викладач, студент - засоби навчання - навчальне середовище».

3. *Забезпечення мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів.* Ця умова передбачає використання методів мотивації та стимулювання навчання, які сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності, прагненню студентів до позитивних змін власної поведінки та формуванню оптимальних навчальних стилів. Зовнішньо мотивовані студенти прагнуть до зовнішнього стимулювання. Студенти з внутрішньою мотивацією, навпаки, реагують на ті фактори, що дають можливість діяти у відповідності з власними мотивами. На початку вивчення навчальної дисципліни дуже важлива *початкова мотивація*: «захопити» аудиторію, викликати інтерес. Для цього доцільні такі методи початкової мотивації, як комунікативна атака, переконування, сугестія (навіювання). Наступним етапом мотиваційного циклу є *підтримуюча мотивація*. На цьому етапі має здійснюватись підтримка зацікавленості та активності тих, хто навчається, через постановку конкретних завдань. Це можливо, зокрема, завдяки таким методам, як долання перешкод та делегування. На *завершальному етапі* мотиваційного циклу важливо забезпечити мотиваційну готовність учнів (студентів) до подальшого навчання. Для цього доречно застосовувати *метод закріплення позитивного враження*, який сприяє мотивації і стимулюванню подальшої самостійної роботи студентів; підтримці їх позитивного враження від заняття, теми, дисципліни, викладача, заняття, і пообіцяти її завершити на наступному занятті.

Отже, науково-практичне дослідження проблеми оптимізації навчальної діяльності майбутніх економістів та впровадження результатів у навчальний процес ВНЗ сприятиме підвищенню ефективності та продуктивності навчальної праці студентів, допоможе їм сформулювати вміння, навички конструктивно опрацювати навчальний та науковий матеріал; вміло та гнучко орієнтуватися в інформаційному просторі; створити необхідні та достатні умови для ефективної діяльності у професійній сфері.

Література

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения: Общедидактический аспект / Юрий Константинович Бабанский. - М.: Педагогика, 1977 - 254 с. 2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / Владимир Павлович Беспалько. - М.: Педагогика, 1989. - 190 с.
3. Верхола А. П. Оптимизация процесса обучения в вузе / Арнольд Павлович Верхола. - Киев. Вища школа. Головное изд-во, 1979 - 176 с.
4. Гоимблат С. О. Проблемы оптимизации высшего образования (на модели менеджмента и психологии) / С. О. Гоимблат, И. К. Сосин. [Монография]. Х. : Факт, 2004. - 720 с.
5. Либин А. В. Дифференциальная психология: на пересечении европейских, российских и американских традиций / Александр Викторович Либин. - М. : Смысл, 1999. - 532 с.
6. Организация самостоятельной работы студентов в условиях интенсификации обучения / [А. Н. Алексюк, А. А. Аюризайн, П. И. Пидкасистый и др.]; под ред. А. Н. Алексюка. - К. : ИСИО, 1993. - 336 с.
7. Оптимизация педагогической работы в вузе. [Темат. сбор. науч. трудов] / Под ред А. К. Ташева. - Челябинск : ЧПИ, 1989. - 118 с.
8. Щукина Г. И. Роль деятельности в учебном процессе: Кн. для учителя / Галина Ивановна Щукина. - М.: Просвещение, 1986. - 144с.
9. Якунин В. А. Психология управления учебно-познавательной деятельностью студентов: [Учебное пособие] / Валерий Александрович Якунин. - Л. : ЛГУ, 1986. - 43 с.

УДК 378.147.111:51

Н.В. ВІННІЧЕНКО, В.Я. ЗАБРАНСЬКИЙ

Анотація. В статті пропонується організаційно-методичне забезпечення самостійної роботи студентів з вищої математики в економічному ВНЗ, яке має поєднувати організаційні умови, методично-інформаційне та контрольнo-діагностичне забезпечення.

Ключові слова: самостійна робота студентів, інформаційно-організаційне забезпечення, методично-інформаційне забезпечення, контрольне забезпечення.

Аннотация. В статье предлагается организационно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов по высшей математике в экономическом ВУЗе, которое включает в себя организационные условия, методически-информационное и контрольно-диагностическое обеспечение.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, информационно-организационное обеспечение, методически-информационное обеспечение, контролирующее обеспечение.

Annotation. In the article the organizational-methodical providing of independent work of students on higher mathematics in economic institute of higher is offered. The given providing includes: organizational terms, informative-methodical and control-diagnostic providing.

Key words: independent work of students, information-organizing providing, informative-methodical providing, control providing.

Організаційно-методичне забезпечення самостійної роботи майбутніх економістів ПІД ЧАС ВІВЧЕННЯ вищої математики

В умовах впровадження кредитно-модульної системи організації навчання самостійна робота студентів є однією з форм здійснення навчального процесу у ВНЗ, в умовах якої, поряд із навчальними заняттями, практичною підго-